

DOMSTOLENS DOM
den 2 mars 1999 *

I mål C-416/96,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget, från Immigration Adjudicator (Förenade kungariket), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Nour Eddline El-Yassini

och

Secretary of State for the Home Department

angående tolkningen av artikel 40 första stycket i samarbetsavtalet mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Konungariket Marocko, undertecknat i Rabat den 27 april 1976 och godkänt på gemenskapens vägnar genom rådets förordning (EEG) nr 2211/78 av den 26 september 1978 (EGT L 264, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 5, s. 181),

meddelar

* Rättegångsspråk: engelska.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden G. C. Rodríguez Iglesias, avdelningsordförandena P. J. G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch och P. Jann samt domarna G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón, M. Wathelet och R. Schintgen (referent),

generaladvokat: P. Léger,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören D. Louterman-Hubeau,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

- El-Yassini, genom P. Duffy, QC, och T. Eicke, barrister,

- Förenade kungarikets regering, genom S. Ridley, Treasury Solicitor's Department, i egenskap av ombud, biträdd av E. Sharpston, barrister,

- Förbundsrepubliken Tysklands regering, genom E. Röder och B. Kloke, Ministerialrat och Oberregierungsrat, förbundsekonoministeriet, båda i egenskap av ombud,

- Republiken Frankrikes regering, genom K. Rispal-Bellanger och C. Chavance, sous-directeur och secrétaire des affaires étrangères, utrikesministeriets rättsavdelning, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom juridiske rådgivaren P. J. Kuijper, och E. J. Paasivirta, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 10 mars 1998 av: El-Yassini, Förenade kungarikets regering, Frankrikes regering och kommissionen,

och efter att den 19 maj 1998 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Immigrations Adjudicator har genom beslut av den 20 december 1996, som inkom till domstolens kansli den 31 december samma år, i enlighet med artikel 177 i EG-fördraget ställt tre frågor om tolkningen av artikel 40 första stycket i samarbetsavtalet mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Konungariket Marocko, undertecknat i Rabat den 27 april 1976 och godkänt på gemenskapens vägnar genom rådets förordning (EEG) nr 2211/78 av den 26 september 1978 (EGT L 264, s. 1, svensk specialutgåva, område 11, volym 5, s. 181, nedan kallat avtalet mellan EEG och Marocko).

- 2 Frågorna har uppkommit i en tvist mellan El-Yassini, som är marockansk medborgare, och Secretary of State for the Home Department med anledning av att El-Yassini inte beviljats fortsatt uppehållstillstånd i Förenade kungariket.
- 3 Det framgår av handlingarna i målet vid den nationella domstolen att El-Yassini den 1 januari 1989 tilläts resa in till Förenade kungariket som turist med förbud att ta anställning där.
- 4 Den 10 oktober 1990 gifte han sig med en brittisk medborgare.
- 5 Till följd av giftermålet beviljades han den 12 mars 1991 uppehållstillstånd i Förenade kungariket, vilket i enlighet med denna medlemsstats praxis var giltigt för en inledande period om tolv månader. Samtidigt upphävdes förbudet mot att ta anställning.
- 6 Sedan dess utövar El-Yassini avlönad verksamhet. Han har inte ställts till ansvar för att sedan mars 1991 olovligen ha innehaft denna anställning.
- 7 Sedan dess har paret skilt sig. Med anledning av detta fastslog Immigration Adjudicator att det i detta fall inte hade varit fråga om ett skenäktenskap för att El-Yassini skulle kunna få uppehållstillstånd i Förenade kungariket.
- 8 Den 5 mars och den 24 augusti 1992 ansökte El-Yassini om fortsatt uppehållstillstånd i Förenade kungariket. Som stöd för sin ansökan åberopade han artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko.

- 9 Artikel 40 i avdelning III, om samarbete i fråga om arbetskraft, i samarbetsavtalet har följande lydelse:

”Den behandling som varje medlemsstat ger arbetare med marockanskt medborgarskap skall vara fri från diskriminering på grund av nationalitet vad gäller arbetsvillkor och lön i jämförelse med medlemsstatens egna medborgare.

Marocko skall ge samma behandling till arbetare som är medborgare i en medlemsstat och som är sysselsatta på Marockos territorium.”

- 10 Secretary of State for the Home Department avslog El-Yassinis ansökningar bland annat med motiveringen att formuleringen ”vad gäller arbetsvillkor och lön” i artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko inte åsyftar marockanska arbetstagares rätt till uppehållstillstånd i den mottagande staten, och att formuleringen följaktligen inte kan förstås så, att den ger dem rätt att fortsätta utöva sin anställning i denna medlemsstat efter det att deras uppehållstillstånd upphört att gälla.
- 11 El-Yassini överklagade beslutet till Immigration Adjudicator och gjorde å sin sida gällande att artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko skall tolkas så, att den ger en migrerande marockansk arbetstagar rätt att uppehålla sig i den mottagande medlemsstaten så länge han alltså har en lagenlig anställning.
- 12 Immigration Adjudicator har i beslutet om hänskjutande påpekat att El-Yassini inte hade gjort gällande att artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko ger en marockansk medborgare samma rättigheter som gemenskapsrätten ger med-

borgare i medlemsstaterna. Inte heller har han åberopat denna bestämmelse vid inresa till en annan medlemsstat eller för att byta anställning.

- 13 Immigration Adjudicator framhåller vidare att den anser att El-Yassini har visat prov på gott uppträdande som lagligen har haft anställning under samtliga relevanta perioder och som alltjämt har anställning i avvaktan på sakens avgörande.

- 14 Immigration Adjudicator frågar sig emellertid ändå om formuleringen "arbetsvillkor" i den mening som avses i artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko kan ges en vid tolkning, analogiskt med domstolens praxis om, i första hand, räckvidden av samma begrepp där detta förekommer i artikel 48.2 i fördraget och i artikel 7.1 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT L 257, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 33) och, i andra hand, tolkningen av artikel 6.1 i beslut nr 1/80 av den 19 september 1980 om utveckling av associeringen, vilket fattats av det associeringsråd som inrättades genom avtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet, vilket undertecknades den 12 september 1963 i Ankara av Republiken Turkiet å ena sidan och medlemsstaterna i EEG och gemenskapen å andra sidan och som ingicks, godkändes och bekräftades för gemenskapens räkning genom rådets beslut 64/732/EEG av den 23 december 1963 (EGT 217, 1964, s. 3685, nedan kallat avtalet mellan EEG och Turkiet). Enligt nämnda artikel 6.1 finns det ett samband mellan den rätt som en medborgare i tredje land har att fortsätta att vara anställd i den mottagande medlemsstaten och hans rätt att uppehålla sig i denna, eftersom rätten att arbeta helt skulle berövas sitt innehåll om den förstnämnda rättigheten inte funnes (se särskilt dom av den 16 december 1992 i mål C-237/91, Kus, REG 1992, s. I-6781; svensk specialutgåva, volym 13).

- 15 Då Immigration Adjudicator bedömde att den för att avgöra målet hade behov av en tolkning av artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko, förklarade den målet vilande och underställde EG-domstolen följande tolkningsfrågor:

- ”1) Innebär en tillämpning av domstolens resonemang, med vederbörliga ändringar, i bland annat mål C-272/92, Spotti (REG 1994, s. I-5185) och mål 225/85, kommissionen mot Italien (REG 1987, s. 2625) att begreppet ’arbetsvillkor’ i artikel 40 i samarbetsavtalet mellan Europeiska gemenskapen och Marocko, i fråga om en marockansk medborgare som har lagligt hemvist i en medlemsstat, inbegriper anställningsskydd för hela anställningstiden såsom denna fritt bestäms mellan arbetsgivaren och arbetstagaren (det vill säga anställningstidens längd) och de förmåner som har sin grund i detta anställningsskydd, såsom karriärutsikter med möjligheter till befordran, fortbildning, lön och pension i förhållande till sökandens anciennitet?
- 2) Om så är fallet, utgör då den omständigheten att sökandens anställningstid de facto är begränsad genom tillämpning av Förenade kungarikets utlänningslagstiftning, och i förevarande fall avslutas genom svarandens beslut att inte bevilja ett förlängt uppehållstillstånd i Förenade kungariket, diskriminering på grund av nationalitet beträffande dessa ’arbetsvillkor’, då svaranden i fråga om sina egna medborgare inte skulle kunna ålägga en sådan de facto tidsbegränsning och/eller med tvingande verkan avsluta ett anställningsförhållande?
- 3) Om den första och den andra frågan besvaras jakande, fordras det enligt artikel 40 i samarbetsavtalet mellan Europeiska gemenskapen och Marocko att medlemsstaten beviljar den marockanske arbetstagaren uppehållstillstånd för återstoden av den lagliga anställningstiden?”

Upptagande till sakprövning

- 16 Innan tolkningsfrågorna besvaras skall det prövas om Immigration Adjudicator skall anses vara en domstol i den mening som avses i artikel 177 i fördraget.

- 17 För att bedöma om ett organ är en domstol i den mening som avses i artikel 177, som är en fråga som endast berör gemenskapsrätt, skall EG-domstolen beakta flera omständigheter, bland dem om organet är upprättat enligt lag, dess varaktighet, den tvingande karaktären av dess avgöranden, om förfarandet är kontradiktoriskt, organets tillämpning av rättsregler samt dess oberoende (se bland annat dom av den 30 juni 1966 i mål 61/65, Vaassen-Göbbels, REG 1966, s. 377, svensk specialutgåva, volym 1, och av den 17 september 1997 i mål C-54/96, Dorsch Consult, REG 1997, s. I-4961, punkt 23).

- 18 Domstolen påpekar inledningsvis att Immigration Adjudicator har inrättats genom Immigration Act 1971 (1971 års lag om immigration).

- 19 Enligt denna lag har Immigrant Adjudicator behörighet att avgöra tvister om utlänningars rätt till inresa till och uppehåll på Förenade kungarikets territorium.

- 20 Det skall vidare framhållas att Immigration Adjudicator är ett permanent organ som dömer efter rättsregler och som tillämpar Immigration Act 1971 i enlighet med de förfaranderegler som föreskrivs i Immigration Appeals (Procedure) Rules 1984. Som generaladvokaten har anfört i punkt 20 i sitt förslag till avgörande är förfarandet kontradiktoriskt. Immigration Adjudicator fattar motiverade beslut som har tvingande verkan och som under vissa förhållanden kan överklagas till Immigration Appeal Tribunal.

- 21 Avslutningsvis utnämns Immigration Adjudicators av Lord Chancellor för en tid om tio år, eller ett år med möjlighet till förlängning, allteftersom denne skall vara verksam på hel- eller deltid. Under den tid de utövar sitt mandat åtnjuter Immigration Adjudicators samma garantier för självständighet som domare.
- 22 Av det anförda följer att Immigration Adjudicator skall anses vara en domstol i den mening som avses i artikel 177 i fördraget, varför tolkningsfrågorna skall besvaras.

Tolkningsfrågorna

- 23 Genom sina tre tolkningsfrågor, som bör prövas tillsammans, undrar den nationella domstolen i huvudsak om artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko skall tolkas så, att den hindrar att den mottagande medlemsstaten nekar att bevilja en marockansk medborgare fortsatt uppehållstillstånd, då denne har tillåtits resa in till dess territorium och där utöva avlönad verksamhet, för hela den tid som han innehar anställning, när det ursprungliga skälet för att bevilja uppehållstillstånd inte längre föreligger vid den tidpunkt då hans uppehållstillstånd upphör att gälla.
- 24 För att kunna besvara den sålunda omformulerade frågan skall det först prövas om en enskild kan åberopa artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko vid nationell domstol och, om så är fallet, därefter bestämma räckvidden av icke-diskrimineringsprincipen i nämnda bestämmelse.

Huruvida artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko har direkt effekt

- 25 Enligt domstolens fasta praxis skall en bestämmelse i ett avtal som gemenskapen har ingått med tredje land anses vara direkt tillämplig om den, med hänsyn till dess ordalydelse samt till avtalets syfte och art, innebär en klar och precis skyldighet vars fullgörande eller verkningar inte är beroende av utfärdandet av ytterligare rättsakter (se bland annat dom av den 30 september 1987 i mål 12/86, Demirel, REG 1987, s. 3719, punkt 14, svensk specialutgåva, volym 9, av den 31 januari 1991 i mål C-18/90, Kziber, REG 1991, s. I-199, punkt 15, svensk specialutgåva, volym 11, och av den 16 juni 1998 i mål C-162/96, Racke, REG 1998, s. I-3655, punkt 31).
- 26 För att avgöra om bestämmelsen i artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko motsvarar dessa kriterier skall först ordalydelsen studeras.
- 27 Domstolen fastslår att denna bestämmelse i tydliga, klara och precisa ordalag innehåller ett förbud mot att på grundval av nationalitet diskriminera migrerande marockanska arbetstagare som har anställning på den mottagande medlemsstatens territorium med avseende på arbetsvillkor och lön.
- 28 Påståendet att principen om icke-diskriminering direkt kan påverka enskildas förhållanden motsägs för övrigt inte av prövningen av syftet med och beskaffenheten av det avtal som bestämmelsen ingår i.
- 29 Som framgår av artikel 1 i avtalet mellan EEG och Marocko har detta till syfte att främja övergripande samarbete mellan parterna för att bidra till Marockos ekonomiska och sociala utveckling och stärka förbindelserna mellan parterna, bland annat på området för arbetskraft.

- 30 Det förhållandet att avtalet väsentligen avser att främja Marockos ekonomiska utveckling och inskränker sig till upprättandet av ett samarbete mellan parterna, utan att sikta mot en associering eller Marockos framtida tillträde till gemenskaperna, kan inte utgöra hinder mot att vissa av dess bestämmelser blir direkt tillämpliga (domen i det ovannämnda målet Kziber, punkt 21).
- 31 Vad nu sagts gäller särskilt för artikel 40 i avtalet mellan EEG och Marocko, som ingår i avdelning III om samarbete i fråga om arbetskraft. Denna bestämmelse är inte enbart av programförklaringskaraktär utan uppställer i fråga om arbetsvillkor och löner samt social trygghet en princip som är ägnad att reglera enskildas rättsliga ställning (domen i det ovannämnda målet Kziber, punkt 22).
- 32 Artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko skall anses ha direkt effekt i så måtto att de rättssubjekt som bestämmelsen är tillämplig på har rätt att åberopa denna vid nationell domstol.

Räckvidden av artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko

- 33 El-Yassini anser i huvudsak att den mottagande medlemsstaten endast kan neka att bevilja honom fortsatt uppehållstillstånd av legitima skäl som skyddet för allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa. Den brittiska regeringens åsikt att medlemsstaterna har frihet att när som helst utvisa en migrerande marockansk arbetstagare som tidigare fått resa in till deras territorium och där utöva yrkesverksamhet, skulle enligt El-Yassini göra rättigheterna i artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko illusoriska, eftersom den berörda medlemsstaten då skulle til

låtas att efter eget skön och av rent ekonomiska skäl avsluta den berördes lagenliga anställning, även om denne inte kan anklagas för att ha uppträtt på ett klandervärt sätt.

- 34 Enligt El-Yassini är en sådan tillämpning av nationella rättsregler om utlänningars inresa och uppehåll på medborgare i ett tredje land som har ett samarbetsavtal med gemenskapen till sin beskaffenhet diskriminerande, eftersom denna rätt inte kan nekas en medborgare i den berörda medlemsstaten. Sådan tillämpning är därför enligt artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko förbjuden på grund av de följder den nödvändigtvis har för den berörda personens anställningsförhållanden.
- 35 El-Yassini har påpekat att han inte gör gällande att han skall jämföras med en medborgare i en medlemsstat utan att han yrkar att domstolens praxis om bestämmelserna i associeringsavtalet mellan EEG och Turkiet skall tillämpas analogiskt. Enligt denna praxis innebär den migrerande arbetstagarens rättigheter i anställningshänseende att denne också har en uppehållsrätt, och dessa rättigheter är inte beroende av varför han inledningsvis beviljats inrese-, arbets- och uppehållstillstånd (se särskilt domen i det ovannämnda målet Kus, punkterna 21—23 och 29). Härav drar El-Yassini slutsatsen att en marockansk medborgare som har tillstånd att ta anställning i en medlemsstat också kan göra gällande en uppehållsrätt där under hela den tid anställningen varar.
- 36 Den tyska och den brittiska regeringen har däremot anfört att ett samarbetsavtal som det mellan EEG och Marocko har ett mer begränsat syfte än bestämmelserna om associeringen mellan EEG och Turkiet, varför domstolens rättspraxis avseende de sistnämnda bestämmelserna inte analogiskt kan tillämpas på en migrerande marockansk arbetstagare som El-Yassini.
- 37 Samma regeringar har tillagt att förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet i artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko endast avser en marockansk arbetstagares anställningsförhållande i mottagarstaten. Följaktligen har varje medlemsstat alltså rätt att lagstifta om såväl inresa till som uppehåll

på dess territorium för personer från Marocko, och särskilt skall villkoren för deras närvaro i den medlemsstat där de har anställning regleras enbart i denna medlemsstats lagstiftning.

- 38 Under dessa förhållanden föreskriver, enligt regeringarna, artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko att marockanska medborgare har rätt till likabehandling vad gäller arbetsvillkor och lön endast så länge som de har uppehållstillstånd i den mottagande medlemsstaten. Däremot skall denna bestämmelse inte tolkas så, att den ger en marockansk migrerande arbetstagare, ens för det fall denne i vederbörlig ordning fått tillstånd att ta anställning i en medlemsstat, rätt till förlängning av uppehållstillståndet för att fortsätta sin anställning oberoende av den inhemska utlänningslagstiftningen i den berörda medlemsstaten.
- 39 På samma grunder anser den franska regeringen att den omständigheten att bestämmelserna i den mottagande medlemsstatens lagstiftning om utlänningsinresa och uppehåll tillämpas på en marockansk arbetstagare som El-Yassini normalt inte kan anses utgöra diskriminering på grund av nationalitet vad gäller arbetsvillkor i den mening som avses i artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko.
- 40 Samma regering har emellertid förtydligat att den berörda medlemsstatens möjlighet att bevilja och återkalla uppehållstillståndet för en marockansk medborgare inte får utövas på ett sådant sätt att den rätt till anställning som han beviljats av denna stat kan ifrågasättas utan saklig grund.
- 41 Kommissionen å sin sida har anfört att det är fullt möjligt att hävda att en marockansk medborgare, så snart han givits tillstånd att resa in till en medlemsstat och där ta anställning, bör beviljas uppehållstillstånd för hela anställningstiden och att han följaktligen inte skall kunna utvisas enbart på grundval av att det ursprungliga skälet för att bevilja uppehållstillstånd inte längre föreligger.

- 42 Det kan emellertid, enligt kommissionen, invändas att denna ståndpunkt endast kan göras gällande i samband med bestämmelserna om associeringen av EEG och Turkiet, vilka har ett mer omfattande syfte än avtalet mellan EEG och Marocko, och i anledning av vilket associeringsrådet uttryckligen har föreskrivit att turkiska arbetstagare, alltefter hur länge deras anställning har varat, successivt skall ges alltmer omfattande rättigheter i en medlemsstat.
- 43 Enligt kommissionen följer härav att en marockansk arbetstagare som El-Yassini inte kan anse sig vara utsatt för sådan diskriminering vad gäller arbetsvillkor som avses i artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko enbart på grund av att han, med stöd av den mottagande medlemsstatens utlänningslagstiftning, nekas förlängt uppehållstillstånd och följaktligen är tvungen att säga upp den anställning han tillåtits inneha i den ifrågasvarande medlemsstaten.
- 44 För att avgöra räckvidden av artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko skall det inledningsvis erinras om att denna bestämmelse principiellt förbjuder att marockanska arbetstagare som är anställda inom en medlemsstats territorium utsätts för någon form av diskriminering på grund av nationalitet vad gäller arbetsvillkor och lön i förhållande till medlemsstatens egna medborgare.
- 45 Det skall inledningsvis fastslås att det framgår av rättspraxis att även vid tillämpningen av den grundläggande rätten till fri rörlighet för personer inom gemenskapen ger undantagsbestämmelserna i artikel 48.3 i fördraget medlemsstaterna rätt att under de i dessa bestämmelser angivna omständigheterna vidta vissa åtgärder, som bland annat får grundas på hänsyn till allmän ordning, mot medborgare från andra medlemsstater. Medlemsstaterna kan inte vidta dessa åtgärder mot sina egna medborgare, eftersom de inte kan utvisa sina egna medborgare från det nationella territoriet eller neka dem inresa till detta (se i detta hänseende dom av den 4 december 1974 i mål 41/74, Van Duyn, REG 1974, s. 1337, punkterna 22 och 23, svensk specialutgåva, volym 2, av den 18 maj 1982 i de förenade målen 115/81 och 116/81, Adoui och Cornuaille, REG 1982, s. 1665, punkt 7, svensk specialutgåva, volym 6, av den 17 juni 1997 i de förenade målen C-65/95 och C-111/95, Shingara och Radiom, REG 1997, s. I-3343, punkt 28, av den 16 juli 1998 i mål C-171/96, Pereira Roque, REG 1998, s. I-4607, punkterna 37 och 38, och av den 19 januari 1999 i mål

C-348/96, Calfa, REG 1999, s. I-11, punkt 20). Det skall således förhålla sig på samma sätt i fråga om ett avtal mellan gemenskapen och ett tredje land, som i fråga om avtalet mellan EEG och Marocko.

- 46 Följaktligen kan, tvärtemot vad El-Yassini har gjort gällande, principen om likabehandling vad gäller arbetsvillkor och lön i artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko inte i sig hindra myndigheterna i den mottagande medlemsstaten att neka att förlänga uppehållstillståndet för en migrerande marockansk arbetstagare som har anställning inom denna medlemsstats territorium, även om denna åtgärd är av sådan beskaffenhet att den inte drabbar medborgare i den berörda medlemsstaten.
- 47 Vad därefter beträffar frågan huruvida domstolens praxis rörande bestämmelserna om associeringen av EEG och Turkiet skall tillämpas analogiskt i förevarande fall, såsom El-Yassini har gjort gällande, skall det påpekas att enligt fast rättspraxis skall ett internationellt fördrag tolkas inte enbart på grundval av sin ordalydelse utan även mot bakgrund av sina mål. I artikel 31 i Wienkonventionen av den 23 maj 1969 om traktaträtten föreskrivs i detta hänseende att en traktat skall tolkas ärligt i överensstämmelse med den gängse meningen av traktatens uttryck sedda i sitt sammanhang och mot bakgrund av traktatens ändamål och syfte (se i detta hänseende särskilt yttrande 1/91 av den 14 december 1991, REG 1991, s. I-6079, punkt 14, och dom av den 1 juli 1993 i mål C-312/91, Metalsa, REG 1993, s. I-3751, punkt 12).
- 48 För att besluta huruvida rättspraxis om avtalet mellan EEG och Turkiet skall tillämpas även med avseende på avtalet mellan EEG och Marocko, skall dessa avtal bedömas mot bakgrund av såväl sina syften som sitt sammanhang.

Avtalet mellan EEG och Turkiet

- 49 Det skall inledningsvis påpekas att avtalet mellan EEG och Turkiet, enligt artikel 2.1, syftar till att gynna ett fortlöpande och väl avvägt stärkande av de handelsmässiga och ekonomiska relationerna mellan avtalsparterna. I artikel 28 föreskrivs att "[d]å avtalet fungerar så, att det är möjligt för Turkiet att godta samtliga de skyldigheter som följer av Fördraget om upprättandet av gemenskapen, skall avtalsparterna undersöka möjligheterna för Turkiet att ansluta sig till gemenskapen".
- 50 I artikel 12 i avtalet mellan EEG och Turkiet föreskrivs följande: "För att successivt genomföra fri rörlighet för arbetstagare mellan sig skall de avtalslutande parterna söka ledning i artiklarna 48, 49 och 50 i Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen".
- 51 I detta syfte fastställs i artikel 36 i tilläggsprotokollet, vilket undertecknades i Bryssel den 23 november 1970, och som ingicks, godkändes och bekräftades för gemenskapens räkning genom rådets förordning (EEG) nr 2760/72 av den 19 december 1972 (EGT L 293, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 1, s. 130), tidsfrister för etappvis genomförande av den fria rörligheten för arbetstagare mellan gemenskapens medlemsstater och Republiken Turkiet och föreskrivs att associeringsrådet skall fastställa de bestämmelser som är nödvändiga för detta syfte. I tilläggsprotokollet föreskrivs i artikel 37 även följande: "Varje medlemsstat skall gentemot de arbetstagare som är av turkisk nationalitet och som är anställda i gemenskapen tillämpa regler som vad gäller arbetsförhållanden och avlöning inte innebär någon diskriminering på grundval av nationalitet gentemot de arbetstagare som är medborgare i någon av de andra medlemsstaterna".
- 52 Det associeringsråd som inrättades genom avtalet mellan EEG och Turkiet antog med stöd av associeringsavtalet och tilläggsprotokollet, särskilt artikel 36 i det sistnämnda, den 19 december 1980 beslut nr 1/80. Artikel 6.1 i kapitel II med rubriken

”Sociala bestämmelser” i avdelning 1 med rubriken ”Frågor om anställning och fri rörlighet för arbetstagare”, har följande lydelse:

”Med undantag för bestämmelserna i artikel 7 om familjemedlemmars rätt till anställning har en turkisk arbetstagare på den reguljära arbetsmarknaden i en medlemsstat

- rätt att efter ett års reguljär anställning i denna medlemsstat få sitt arbetstillstånd förnyat hos samma arbetsgivare om han har anställning,

- rätt att efter tre års reguljär anställning, med undantag för det företräde som skall ges arbetstagare från gemenskapens medlemsstater, i denna medlemsstat inom samma yrke besvara ett erbjudande om anställning från valfri arbetsgivare som görs under normala förhållanden och som registrerats hos arbetsförmedlingen i denna medlemsstat,

- rätt att efter fyra års reguljär anställning i denna medlemsstat utöva valfri avlönad verksamhet.”

53 Under dessa förhållanden har domstolen vid upprepade tillfällen fastslagit att en turkisk arbetstagare, som uppfyller villkoren i artikel 6.1 i beslut nr 1/80, kan åberopa dessa bestämmelser direkt för att erhålla förlängning av uppehållstillståndet i den mottagande medlemsstaten för att kunna bibehålla sin reguljära avlönade anställning där (se bland annat domen i det ovannämnda målet Kus, punkt 36, domar av den 30 september 1997 i mål C-36/96, Günaydin, REG 1997, s. I-5143, punkt 55, och i mål C-98/96, Ertanir, REG 1997, s. I-5179, punkt 62, samt av den 26 november 1998 i mål C-1/97, Birden, REG 1998, s.I-7747, punkt 69).

Avtalet mellan EEG och Marocko

- 54 Vad därefter beträffar avtalet mellan EEG och Marocko skall det, som redan framgår av punkt 29 i denna dom, erinras om att avtalet syftar till att främja övergripande samarbete mellan parterna för att bidra till Marockos ekonomiska och sociala utveckling och stärka förbindelserna mellan parterna.
- 55 Med avseende på detta föreskrivs i artikel 1 i avtalet att föreskrifter och åtgärder kommer att antas och genomföras på områdena ekonomiskt, tekniskt och finansiellt samarbete samt inom handeln och på det sociala området.
- 56 Vad närmare bestämt beträffar samarbetet i fråga om arbetskraft, som är föremål för avdelning III i avtalet mellan EEG och Marocko, förbjuder artikel 40 principiellt att marockanska arbetstagare som är anställda inom en medlemsstats territorium utsätts för någon form av diskriminering på grund av nationalitet vad gäller arbetsvillkor och lön i förhållande till medlemsstatens egna medborgare.
- 57 Av denna jämförelse mellan avtalet mellan EEG och Marocko och avtalet mellan EEG och Turkiet framgår att det första, till skillnad från det andra, inte föreskriver att avtalsparterna efter en viss tid skall undersöka möjligheterna för det tredje landet att ansluta sig till gemenskapen.
- 58 Dessutom har avtalet mellan EEG och Marocko, till skillnad från avtalet mellan EEG och Turkiet, inte till syfte att etappvis genomföra fri rörlighet för arbetstagare.

- 59 Vidare har det genom avtalet mellan EEG och Marocko inrättade samarbetsrådet inte fattat något beslut innehållande en bestämmelse som artikel 6.1 i beslut nr 1/80 av associeringsrådet EEG—Turkiet. Genom denna artikel ges migrerande turkiska arbetstagare, med avseende på en framtida fri rörlighet, precisa rättigheter, alltefter hur länge de utövat en lagenlig avlönad verksamhet, i syfte att successivt integrera dem på den mottagande medlemsstatens arbetsmarknad.
- 60 Det skall även erinras om att den rättspraxis som El-Yassini åberopat analogiskt rör just nämnda artikel 6.1 i beslut nr 1/80 och inte artikel 37 i tilläggsprotokollet, vilket innehåller bestämmelser om likabehandling som är jämförbara med dem som återfinns i artikel 40 i avtalet mellan EEG och Marocko.
- 61 Det följer således av de materiella skillnaderna mellan bestämmelserna om associationen EEG—Turkiet och avtalet mellan EEG och Marocko — skillnader som inte bara avser lydelsen utan också föremål och syfte — att domstolens praxis avseende associationen EEG—Turkiet inte analogiskt kan tillämpas på avtalet mellan EEG och Marocko.
- 62 Under dessa förhållanden skall det sammanfattningsvis fastslås att så som gemenskapsrätten ser ut för närvarande är det i princip inte förbjudet för en medlemsstat att neka att förlänga uppehållstillståndet för en marockansk arbetstagare som staten tidigare beviljat inresa och givit tillstånd att där utöva yrkesverksamhet, när det ursprungliga skälet för att bevilja uppehållstillstånd inte längre föreligger vid den tidpunkt då hans uppehållstillstånd upphör att gälla.
- 63 Den omständigheten att de behöriga nationella myndigheternas åtgärd förpliktar den berörde att sluta sin anställning i den mottagande staten före den med arbetsgivaren avtalade och i anställningsavtalet föreskrivna tiden påverkar i allmänhet inte denna tolkning.

- 64 Det vore emellertid annorlunda om den hänskjutande domstolen skulle fastställa att den mottagande medlemsstaten hade givit den migrerande marockanske arbetstagaren precisa rättigheter i fråga om innehav av anställning, vilka var mer omfattande än de rättigheter som medlemsstaten beviljat i fråga om uppehåll.
- 65 Detta vore fallet om den berörda medlemsstaten hade beviljat arbetstagaren uppehållstillstånd endast för en period som var kortare än arbetstillståndet och om medlemsstaten därefter, och innan arbetstillståndet löpte ut, motsatte sig en förlängning av uppehållstillståndet utan att motivera detta med skyddet för ett av statens legitima intressen, såsom allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa.
- 66 Som generaladvokaten har framhållit i punkterna 63—66 i sitt förslag till avgörande är det för att artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko skall behålla sin ändamålsenliga verkan nödvändigt att en marockansk medborgare som i vederbörlig ordning har tillåtits vara yrkesverksam på en medlemsstats territorium under en viss tid får behålla sina rättigheter enligt bestämmelsen under hela denna tid.
- 67 Med hänsyn till det anförda skall den nationella domstolens frågor besvaras så, att artikel 40 första stycket i avtalet mellan EEG och Marocko skall tolkas på så sätt att denna bestämmelse i princip inte hindrar att en mottagande medlemsstat nekar att förlänga uppehållstillståndet för en marockansk medborgare som tillåtits resa in i denna stat och där ta anställning, så att detta gäller under hela den tid som anställningen varar, då det ursprungliga skälet för att bevilja uppehållstillstånd inte längre föreligger då hans uppehållstillstånd upphör att gälla.

Det förhåller sig annorlunda endast om denna vägran skulle leda till att arbetstagarens rätt att faktiskt inneha en anställning i medlemsstaten, till följd av att behöriga nationella myndigheter i vederbörlig ordning beviljat honom arbetstillstånd för längre tid än uppehållstillståndets giltighetstid, ifrågasattes på grund av att det inte

föreligger något skäl att skydda statens legitima intressen, såsom allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa. Det ankommer på den nationella domstolen att avgöra om så är fallet.

Rättegångskostnader

- 68 De kostnader som har förorsakats av den brittiska, den tyska och den franska regeringen samt kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

— angående de frågor som genom beslut av den 20 december 1996 har ställts av Immigration Adjudicator — följande dom:

Artikel 40 första stycket i samarbetsavtalet mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Konungariket Marocko, som undertecknades i Rabat den 27 april 1976 och som godkändes på gemenskapens vägnar genom rådets förordning (EEG) nr 2211/78 av den 26 september 1978, skall tolkas så, att denna bestämmelse i princip inte hindrar att en mottagande medlemsstat nekar att förlänga uppehållstillståndet för en marockansk medborgare som tillåtits resa in i denna stat och där ta anställning, så att detta gäller under hela den tid som anställningen varar, då det ursprungliga skälet för att bevilja uppehållstillstånd inte längre föreligger vid den tidpunkt då hans uppehållstillstånd upphör att gälla.

Det förhåller sig annorlunda endast om denna vägran skulle leda till att arbetstagarens rätt att faktiskt inneha en anställning i medlemsstaten, till följd av att behöriga nationella myndigheter i vederbörlig ordning beviljat honom arbetstillstånd för längre tid än uppehållstillståndets giltighetstid, ifrågasattes på grund av att det inte föreligger något skäl att skydda statens legitima intressen, såsom allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa. Det ankommer på den nationella domstolen att avgöra om så är fallet.

Rodríguez Iglesias

Kapteyn

Puissochet

Hirsch

Jann

Mancini

Moitinho de Almeida

Gulmann

Edward

Ragnemalm

Sevón

Wathelet

Schintgen

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 2 mars 1999.

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias

JustitiSekreterare

Ordförande